

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 79/2016-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. novembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ladislava Orosza o sťažnosti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Soňou Pohovejovou, Záhradnícka 37, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 56/1994, za účasti Okresného súdu Bratislava I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 56/1994 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 56/1994 p r i k a z u j e , aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadostučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I je p o v i n n ý [REDACTED] uhradiť trovy konania v sume 296,44 € (slovom dvestodeväťdesiatšesť eur a štyridsaťštyri centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Sone Pohovejovej, Záhradnícka 37, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bola 20. augusta 2015 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Soňou Pohovejovou, Záhradnícka 37, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 56/1994.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

„Sťažovateľ je odporcom v konaní o vyplatenie istiny vo výške 2.030,23 EUR (pôvodne uplatnená suma 61.163 SK), vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 19C/56/1994-293. Konanie začalo podaním doručeným na Krajský súd v Bratislave dňa 02.11.1993.

Okresný súd Bratislava I rozhodol Rozsudkom č. k. 19 C 56/1991 (správne má byť sp. zn. 19 C 56/1994, pozn.) zo dňa 13. 11. 1996. Predmetným rozsudkom súd zaviazal odporcu, teda sťažovateľa na zaplatenie žalovanej sumy a trov konania. So závermi predmetného rozsudku sťažovateľ nesúhlasil a v zákonnej lehote podal odvolanie. Sťažovateľ bol v odvolacom konaní úspešný. Uznesením č. k. 14Co 395/2002 zo dňa 31.01.2003 Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd napadnutý rozsudok Okresného súdu Bratislava I č. k. 19C 56/1994 zrušil a vrátil na ďalšie konanie. V plnom rozsahu sa stotožnil s dôvodmi odvolania a uložil súdu prvého stupňa v ďalšom konaní, aby sa

zaoberal vecou z hľadiska námietok odporcu v odvolaní. Podľa názoru sťažovateľa k prieťahom konania došlo, keď odvolanie proti prvostupňovému súdu bolo doručené 17.03.1997, avšak Krajský súd v Bratislave vydal zrušovacie uznesenie až 31.01.2003, teda temer po šiestich rokoch. K ďalším prieťahom v konaní došlo podľa názoru sťažovateľa, keď prvostupňový súd uznesením 19C/56/1994 zo dňa 22.04.2013 nariadil nové znalecké dokazovanie v predmetnej veci, teda opäť od zrušovacieho uznesenia Krajského súdu do nariadenia znaleckého posudku uplynulo temer desať rokov. Následne znalkyňa vypracovala znalecký posudok 06.10.2014. So závermi znaleckého posudku sťažovateľ, teda odporca nesúhlasil, znalecký posudok považoval za nesprávny, chybný, keď sa vôbec nezaoberal významnou skutočnosťou, a to, keď preddavky na diéty vôbec neposudzoval. Prvostupňový súd k námietkam odporcu, ktoré boli vznesené proti znaleckému posudku nezaujal žiadne právne stanovisko, vo veci nenariadil doplnenie znaleckého posudku a bez akéhokoľvek odôvodnenia sa s jeho záverom stotožnil. Dňa 26.06.2015 Okresný súd Bratislava I vyhlásil rozsudok č. k. 19C 56/1994, ktorým odporcu zaviazal na zaplatenie istiny vo výške 1.749,12 EUR. Proti citovanému rozsudku odporca podal dňa 12.08.2015 odvolanie, nakoľko je toho názoru, že napadnutý rozsudok prvého stupňa bol vydaný na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu, súd zistený skutkový stav nesprávne vyhodnotil a právne nesprávne posúdil. Do dnešného dňa, teda temer za 22 rokov (slovom: dvadsaťdva) vo veci právoplatne rozhodnuté nebolo.

Na základe uvedených skutočností sa odporca, teda sťažovateľ rozhodol podať na Okresný súd Bratislava I, k rukám predsedu súdu sťažnosť na postup súdu proti porušovaniu práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Predsedníčka Okresného súdu Bratislava I listom zo dňa 04.08.2015 oznámila sťažovateľovi spôsob vybavenia sťažnosti, pričom sama konštatuje, že sťažnosť sťažovateľa na zbytočné prieťahy v konaní je dôvodná...

Vzhľadom na narušenie dôvery sťažovateľa v právny systém Slovenskej republiky a princípy, na ktorých je postavený moderný demokratický (materiálny) právny štát porušením jeho Ústavou SR garantovaných práv orgánom štátu a aj s odvolaním sa na vyššie uvedené medzinárodné štandardy, žiada sťažovateľ aj priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v zmysle článku 127 ods. Ústavy SR vo výške 30.000,- € .“

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Základné práva sťažovateľa podľa článku 46 ods. 1 a článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru boli porušené tým, že Okresný súd Bratislava I vo veci 19 C 56/1994 nekonal bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 30.000,- €, ktoré je Okresný súd Bratislava I vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia, ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Soňa Pohovejová, do 15 dní odo dňa tohto rozhodnutia.“

Po predbežnom prerokovaní ústavný súd prijal na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľa uznesením sp. zn. III. ÚS 79/2016 z 10. februára 2016.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa a predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Ústavný súd zároveň vyzval predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k sťažnosti. Predsedníčka okresného súdu ústavnému súdu oznámila, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Právna zástupkyňa sťažovateľa na výzvu ústavného súdu z 11. októbra 2016 v určenej lehote nereagovala. Sťažovateľ však reagoval na výzvu ústavného súdu svojím podaním z 20. októbra 2016, v ktorom okrem iného vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Vzhľadom na oznámenia sťažovateľa a predsedníčky okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže došiel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predsedička okresného súdu sa k sťažnosti vyjadrila v prípise sp. zn. Spr. 3170/2016 z 18. marca 2016, v ktorom poukázala na priebeh napadnutého konania a následne uviedla:

„V auguste 2015 bola sťažnosť odporcu na prieťahy v konaní sp.zn. 19 C/56/1994 vedená pod číslom Spr. 2152/2015 vyhodnotená predsedníčkou súdu za dôvodnú.

Poukazujem na skutočnosť, že k predĺženiu konania prispela nepochybne i skutočnosť, že vo veci došlo štyrikrát k zmene zákonného sudcu. Ku dňu 21.05.2014 bola vec sp.zn. 19C 56/1994 na základe Dodatku č. 5 k Rozvrhu práce na rok 2014 pridelená na prejednanie a rozhodnutie zákonnej sudkyňi [REDAKOVANÉ], ktorá dňa 26.06.2015 vyhlásila vo veci rozsudok.

V prípade, ak Ústavný súd Slovenskej republiky dospeje k záveru, že právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov bolo porušené, dovoľujem si požiadať Ústavný súd Slovenskej republiky, aby pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia vzal do úvahy hodnotu predmetu sporu, ktorým je zaplatenie sumy 2.030,24 EUR a uplatnené finančné zadosťučinenie (30.000 EUR), ktoré presahuje 14 násobok hodnoty predmetu sporu. Odporca neodôvodnil, prečo je jeho prípad hodný osobitného zreteľa, aby bolo dôvodné priznať jej nemajetkovú ujmu v takomto rozsahu.“

Právnej zástupkyňi sťažovateľa bola doručená výzva ústavného súdu z 11. októbra 2016 spolu s vyjadrením predsedníčky Okresného súdu Bratislava I z 18. marca 2016. Na výzvu ústavného súdu reagoval sťažovateľ svojím podaním z 20. októbra 2016, v ktorom uviedol: *„dovoľujem [si] Vás požiadať o čo najrýchlejšie konanie vo veci, nakoľko tak ako som už uviedol, mám vážne zdravotné problémy a keďže sa jedná o osobnostné právo, mám obavy, že zo strany Ústavného súdu môžu byť ďalšie prieťahy, čo môže mať za následok, že výsledok bude zmarený pre moju osobu. Mám dôvodné obavy, že sa žiadnej satisfakcie nedožijem a to i napriek tomu, že ako občan Slovenskej republiky som účastníkom súdneho konania bez môjho zavinenia od 13.11.1996.*

Zaiste viete, že konanie si vyžaduje až do ukončenia zachovanie účtovných dokladov pre prípadné preukázanie pravdivosti mojich obranných tvrdení. Navyiac pre kvalifikovanú obranu som počas celého obvinenia bol nútený objednať aj služby právnik pre zahranično-

obchodného práva, nehovoriac o nutnosti zaobstarávania aj zákonov z obdobia bývalej ČSFR, nakoľko sa žaloba týka vzťahu ešte z tejto doby. Preukázaním dokladov o pravdivosti mojej obhajoby poradný orgán ministerstva spravodlivosti vyčíslil výšku škody vleklosti súdneho konania /ústne/. Moje záväzky voči uvedeným právnym službám naďalej trvajú a závisí od času a výsledku Vášho rozhodnutia ako a z čoho ich vysporiadam. Z môjho dôchodku, ktorý je jediný zdroj mojich príjmov na dožité vo výške 460,10 Eur to určite nie je možné - najmä keď budem odkázaný na ústavnú starostlivosť, popri nákladoch na poplatky urnovej schránky. Nedokážem si vysvetliť, čo je dôvodom vedenia predmetného súdneho sporu, keď je vedený bez dodržania našej zmluvy, ba dokonca so zneužitím môjho vycestovacieho a pracovného povolenia. Navyiac preddavkami som žalobcom dal viac ako požadujú, ale bez odovzdania nimi zhotovených diel.“

II.

Ústavný súd z vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu zistil tento priebeh napadnutého konania:

Navrhovatelia podali 2. novembra 1993 Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) žalobu o zaplatenie 61 163 Sk (2 030,24 €) s príslušenstvom. Uznesením krajského súdu z 11. novembra 1993 bola vec postúpená Obvodnému súdu Bratislava 1 (okresnému súdu, pozn.) a bola jej pridelená sp. zn. 19 C 56/1994. Sťažovateľ sa k žalobe vyjadril 30. marca 1994.

Okresný súd nariadil pojednávanie na 9. august 1994, ktoré bolo z dôvodu neprítomnosti sťažovateľa odročené na 6. september 1994.

Pojednávanie uskutočnené 6. septembra 1994 bolo z dôvodu potreby vykonania výsluchu neprítomného navrhovateľa v 3. rade odročené na 18. október 1994.

Navrhovatelia 4. novembra 1994 doručili okresnému súdu vyjadrenie, čím si splnili povinnosť uloženú im na pojednávaní.

Pojednávanie uskutočnené 18. októbra 1994 bolo z dôvodu rokovaní o mimosúdnej dohode účastníkov odročené na 1. december 1994. Rovnako 18. októbra 1994 vzniesol sťažovateľ voči navrhovateľom vzájomný návrh na zaplatenie 88 100 Sk (2 924,38 €) z titulu náhrady škody, ku ktorému podali navrhovatelia 2. novembra 1994 vyjadrenie.

Pojednávanie uskutočnené 1. decembra 1994 bolo z dôvodu potreby vykonania znaleckého dokazovania odročené na neurčito. Okresný súd uznesením z 20. marca 1995 nariadil znalecké dokazovanie a zaviazal účastníkov na úhradu preddavku na trovy dokazovania. Okresnému súdu bol 11. januára 1996 doručený znalecký posudok.

K znaleckému posudku podali navrhovatelia vyjadrenie 27. februára 1996 a sťažovateľ 9. júna 1996.

Pojednávanie uskutočnené 9. mája 1996 bolo z dôvodu potreby dopracovania znaleckého posudku odročené na neurčito. Ustanovený znalec 3. júna 1996 vrátil spis okresnému súdu s prísom, v ktorom uviedol, že nemôže doplniť znalecký posudok v požadovanom rozsahu a na vyžiadané doplnenie je potrebné ustanoviť znalca z iného odboru (stavebníctva).

Pojednávanie konané 16. júla 1996 bolo z dôvodu uloženia povinnosti účastníkom konania predložiť ďalšie listinné dôkazy odročené na neurčito.

Navrhovatelia si povinnosti uložené im na pojednávaní splnili podaniami z 9. augusta 1996 a 18. septembra 1996.

Pojednávanie uskutočnené 11. novembra 1996 bolo na účely vyhlásenia rozsudku odročené na 13. november 1996. Sťažovateľ taktiež 11. novembra 1996 doručil okresnému súdu vyjadrenie.

Na pojednávaní uskutočnenom 13. novembra 1996 okresný súd vyhlásil rozsudok, proti ktorému podal sťažovateľ 14. marca 1997 odvolanie.

Okresný súd 17. júna 1997 predložil spis krajskému súdu, ktorý mu však súdny spis 8. októbra 1997 vrátil spolu s prípisom, v ktorom uviedol, že súdny spis mu bol predložený predčasne, a tiež uviedol nedostatky, ktoré má okresný súd odstrániť [nebolo rozhodnuté o celej prerokúvanej veci (o vzájomnom návrhu sťažovateľa z 18. októbra 1994 nebolo rozhodnuté ani nebol vzatý späť), nebol vyrubený poplatok za návrh ani za vzájomný návrh, nebolo rozhodnuté o priznaní/nepriznaní znaleckej odmeny (vyúčtovanej znalcom)].

Pojednávanie uskutočnené 28. januára 1998 bolo z dôvodu mimosúdneho rokovania o dohode vo veci vzájomného návrhu sťažovateľa odročené na 25. február 1998. Sťažovateľ vzal vzájomný návrh (po tom, ako mu bola uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok za návrh) 23. februára 1998 späť.

Pojednávanie uskutočnené 25. februára 1998 bolo z dôvodu predloženia spisu krajskému súdu odročené na neurčito.

Okresný súd 20. mája 1999 predložil spis krajskému súdu, ktorý mu 23. júna 1999 spis vrátil spolu s prípisom, v ktorom uviedol, že spis mu bol predčasne predložený, a tiež uviedol nedostatky, ktoré má okresný súd odstrániť (nebolo rozhodnuté o späťvzati vzájomného návrhu a stále nebolo rozhodnuté o znaleckej odmene).

Okresný súd uznesením z 13. novembra 2000 rozhodol o odmene znalca a uznesením z 10. októbra 2001 o zastavení konania v časti, v ktorej bol vzájomný návrh sťažovateľom vzatý späť.

Okresný súd 3. septembra 2002 predložil spis krajskému súdu, ktorý prerokoval odvolanie sťažovateľa proti rozsudku, uznesením z 31. januára 2003 rozsudok z 13. novembra 1996 z dôvodu jeho nedostatočného odôvodnenia zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Krajský súd súdny spis 4. februára 2003 vrátil okresnému súdu.

Pojednávanie uskutočnené 20. októbra 2004 bolo z dôvodu potreby doplnenia znaleckého dokazovania odročené na neurčito.

Okresný súd 22. októbra 2004 vyzval sťažovateľa na vyjadrenie k ďalšiemu dokazovaniu, na túto výzvu sťažovateľ nereagoval.

Okresný súd 19. januára 2007 vyzval účastníkov konania na predloženie otázok pre znalca, na ktorú reagoval sťažovateľ vyjadrením z 15. marca 2007.

Okresný súd 12. augusta 2011 vyzval navrhovateľov, aby sa vyjadrili, či trvajú na návrhu, a aby predložili otázky pre znalca. Na výzvu reagovali navrhovatelia vyjadrením z 12. septembra 2011.

Okresnému súdu bolo 11. októbra 2011 Okresným súdom Nové Zámky doručené osvedčenie o dedičstve sp. zn. 16 D 1339/2007 z 22. októbra 2008 (dedičské konanie po zomrelom [REDAKOVANÉ] – navrhovateľovi v 3. rade).

Okresný súd 25. októbra 2011 opakovane vyzval právnych nástupcov po navrhovateľovi v 3. rade, aby sa vyjadrili, či budú pokračovať v konaní. Následne bolo okresnému súdu 2. decembra 2011 doručené aj vyjadrenie právnych nástupcov po navrhovateľovi v 3. rade, že budú v konaní pokračovať.

Okresný súd uznesením z 22. apríla 2013 nariadil znalecké dokazovanie.

Súdny znalec prípisom z 18. decembra 2013 požiadal okresný súd o predĺženie lehoty na predloženie znaleckého posudku. Okresný súd prípisom z 10. januára 2014 oznámil znalcovi, že mu predlžuje lehotu o 30 dní. Znalec znovu prípisom z 5. marca 2014 požiadal okresný súd o predĺženie lehoty na predloženie znaleckého posudku. Okresný súd uznesením z 10. apríla 2014 predĺžil lehotu na predloženie znaleckého posudku do 31. mája 2014.

Okresný súd výzvou zo 4. septembra 2014 vyzval znalca pod hrozbou poriadkovej pokuty, aby predložil znalecký posudok v lehote 10 dní.

Znalecký posudok bol okresnému súdu doručený 17. októbra 2014. K znaleckému posudku podali 3. novembra 2014 vyjadrenie navrhovateľa.

Okresný súd výzvou z 11. decembra 2014 vyzval sťažovateľa na zaplatenie preddavku na trovy znaleckého dokazovania.

Okresný súd uznesením z 11. decembra 2014 rozhodol o odmene znalca a 23. decembra 2014 predvolal účastníkov na pojednávanie, ktorého termín určil na 12. marec 2015.

Pojednávanie uskutočnené 12. marca 2015 bolo z dôvodu písomného predloženia návrhov na doplnenie dokazovania odročené na 28. máj 2015.

Sťažovateľ 10. marca 2015 doručil okresnému súdu vyjadrenie k znaleckému posudku.

Pojednávanie uskutočnené 28. mája 2015 bolo z dôvodu doručenia vyjadrenia sťažovateľa navrhovateľom odročené na 26. jún 2015.

Okresnému súdu bolo 27. mája 2015 doručené vyjadrenie sťažovateľa a 23. júna vyjadrenie navrhovateľov.

Na pojednávaní konanom 26. júna 2015 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým sťažovateľa zaviazal na zaplatenie sumy 598,56 € (navrhovateľovi v 1. rade), sumy 575,28 € (navrhovateľovi v 2. rade) a sumy 575,28 € (navrhovateľom v 3. až v 6. rade). O náhrade trov konania rozhodne okresný súd do 30 dní od právoplatnosti rozsudku.

Sťažovateľ podal 11. augusta 2015 proti rozsudku sp. zn. 19 C 56/1994 z 26. júna 2015 odvolanie, ku ktorému podali navrhovatelia 2. decembra 2015 vyjadrenie.

Sťažnosť adresovaná ústavnému súdu, ktorou sťažovateľ namieta porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bola doručená 20. augusta 2015.

Ústavný súd prípisom z 24. februára 2016 požiadal okresný súd o vyjadrenie k sťažnosti a predloženie súdneho spisu.

Okresný súd spis predložil ústavnému súdu 29. marca 2016.

V súvislosti so skončením funkčného obdobia sudcu ústavného súdu Ľubomíra Dobríka 29. februára 2016 (ktorý bol aj sudcom spravodajcom vo veci) plénum ústavného súdu prijalo 14. septembra 2016 dodatok č. 1 k rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. marca 2016 do 28. februára 2017 (ďalej len „dodatok“). Podľa

1. X bodu 2 rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. 3. 2016 do 28. 2. 2017 schváleného 17. februára 2016 v znení dodatku „*Veci pridelené sudcovi ústavného súdu Ľubomírovi Dobříkovi ako sudcovi spravodajcovi, ktoré neboli do 29. februára 2016 skončené prijatím konečného rozhodnutia pléna ústavného súdu alebo príslušného senátu ústavného súdu, prípadne odložením podania podľa § 23a zákona o ústavnom súde, budú pridelené ostatným sudcom ústavného súdu. Predsedníčke ústavného súdu sa pridelí osem vecí. Pridelenie sa vykoná podľa § 29 zákona o ústavnom súde náhodným výberom v súlade s Čl. I bodom 2, Čl. V bodom 1 a Čl. VI bodom 1 rozvrhu práce.*“. V nadväznosti na uvedené bola vec vedená pod sp. zn. III. ÚS 79/2016, v ktorej bol pôvodne sudcom spravodajcom Ľubomír Dobřík, pridelená sudkyňi Ľudmile Gajdošíkovej, ktorá sa týmto stala sudkyňou spravodajkyňou v danej veci.

Okresný súd prípisom z 27. septembra 2016 požiadal ústavný súd o informáciu, či mu môže byť súdny spis vrátený.

Ústavný súd zaslal okresnému súdu súdny spis spolu s prípisom zo 4. októbra 2016 a okresný súd ho 18. októbra 2016 prevzal.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 56/1994.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným

rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Ústavný súd hodnotil postup okresného súdu v napadnutom konaní a jeho jednotlivé procesné úkony podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, keďže tieto boli vykonané do 30. júna 2016. Vychádzajúc z toho, že napadnuté konanie nie je v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd nad rámec veci poukazuje na to, že 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Podľa § 470 ods. 1 CSP ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1),

správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

Ústavný súd vo svojej judikatúre (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09) už uviedol, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovatelia na neho obrátili s návrhom, aby o ich veci rozhodol.

1. Pokiaľ ide o prvé kritérium, ktoré ústavný súd zohľadňuje pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd uvádza, že predmetom konania je rozhodovanie o nároku na zaplatenie peňažnej sumy, ktorého právnym základom je zmluva o dielo. Z právneho hľadiska predmetnú vec možno považovať za bežnú agendu rozhodovania všeobecných súdov, pričom ústavný súd nezistil právnu zložitosť veci. Potreba vykonania znaleckého dokazovania (relevantný znalecký posudok bol predložený okresnému súdu 17. októbra 2014) signalizuje určitý stupeň zložitosti veci, ktorá však nemôže byť takej intenzity, aby konanie vo veci sťažovateľa v čase rozhodovania ústavného súdu trvalo 23 rokov.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľa ako účastníka napadnutého konania. Ústavný súd dospel k záveru, že správanie sťažovateľa čiastočne prispelo k doterajšej dĺžke napadnutého konania (odročenie pojednávania pre neprítomnosť sťažovateľa, späťvzatie vzájomného návrhu po vyrubení súdneho poplatku, oneskorená reakcia na výzvu okresného súdu na vyjadrenie k znaleckému posudku, ktorá mala za následok odročenie pojednávania). V pomere k celkovej dĺžke napadnutého konania, ktorá predstavuje 23 rokov, je správanie sťažovateľa, ktoré síce v nepatrnej miere prispelo k predĺženiu konania, zanedbateľné.

3. Napokon ústavný súd posudzoval postup okresného súdu v napadnutom konaní. V tejto súvislosti poukázal na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou alebo nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). V súvislosti s posudzovaním postupu okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd poukazuje na to, že v čase rozhodovania o sťažnosti sťažovateľa napadnuté konanie trvá 23 rokov a na okresnom súde začalo postúpením mu žalobného návrhu 11. novembra 1993 z krajského súdu.

Z uvedeného obdobia okresný súd postupoval v zásade plynulo od podania žalobného návrhu 2. novembra 1993 až do rozhodnutia vo veci samej 13. novembra 1996, avšak aj toto obdobie je poznačené nesústredeným postupom okresného súdu. Krajský súd ako odvolací súd až dvakrát vrátil spis okresnému súdu ako predčasne predložený, pretože nebolo rozhodnuté o celej preprerokovanej veci (o vzájomnom návrhu sťažovateľa z 18. októbra 1994 nebolo rozhodnuté a ani nebol vzatý späť), nebol vyrubený poplatok za návrh ani za vzájomný návrh, nebolo rozhodnuté o priznaní/nepriznaní znaleckej odmeny. V období od 17. júna 1997 do 3. septembra 2002 okresný súd odstraňoval nedostatky vytknuté odvolacím súdom pred prerokovaním odvolania. Krajský súd uznesením z 31. januára 2003 rozsudok z 13. novembra 1996 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Okresný súd od vrátenia veci na ďalšie konanie meritórne rozhodol až 26. júna 2015, t. j. po 12 rokoch. Počas tohto obdobia okresný súd po vrátení súdneho spisu 4. februára 2003 pojednával až 20. októbra 2004, t. j. po 20 mesiacoch bez jediného úkonu. Pojednávanie konané 20. októbra 2004 okresný súd odročil z dôvodu potreby doplnenia znaleckého dokazovania, pričom až 19. januára 2007 (po 2 rokoch a 3 mesiacoch bez jediného úkonu) vyzval účastníkov, aby predložili otázky pre súdneho znalca. V období od 19. januára 2007 až do 12. augusta 2011 (4 roky a 7 mesiacov) okresný súd nevykonal žiaden úkon smerujúci k prerokovaniu a rozhodnutiu veci. Na uvedenom nič nemení ani skutočnosť, že v tomto čase prebiehalo dedičské konanie po zomrelom navrhovateľovi

v 3. rade – [REDAKOVANÉ], keďže napadnuté konanie v tomto období prerušené nebolo. Okresný súd až uznesením z 22. apríla 2013 nariadil znalecké dokazovanie, pre ktoré odročil pojednávanie už 20. októbra 2004 (pred viac ako 8 rokmi). Súdny znalec doručil vypracovaný znalecký posudok okresnému súdu (po opakovaných výzvach a pod hrozbou poriadkovej pokuty) až 17. októbra 2014. Okresný súd od doručenia znaleckého posudku 17. októbra 2014 do rozhodnutia vo veci samej (26. júna 2015) vydal uznesenie z 11. decembra 2014, ktorým rozhodol o odmene znalca a vykonal tri pojednávania – 12. marca 2015, 28. mája 2015 a 26. júna 2015 (vyhlásenie rozsudku).

Proti rozsudku z 26. júna 2015 podal odvolanie sťažovateľ. Okresný súd po doručení odvolania na vyjadrenie navrhovateľom predložil spis 29. marca 2016 ústavnému súdu.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd uzavrel, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom opakovanou nečinnosťou a opakovaným neefektívnym postupom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

O neefektívnosti postupu okresného súdu však svedčí predovšetkým skutočnosť, že vec sťažovateľa nie je ani po 23 rokoch od začatia konania právoplatne skončená, čo je už samo osebe z ústavného hľadiska neakceptovateľné (napr. m. m. IV. ÚS 127/08, IV. ÚS 383/08, IV. ÚS 82/2010) bez ohľadu na hodnotenie miery, v akej okresný súd prispel k tomuto stavu. O neefektívnom postupe okresného súdu svedčí aj skutočnosť, že okresný súd vo veci rozhodol už dvakrát, avšak prvý rozsudok okresného súdu z 13. novembra 1996 krajský súd zrušil pre nedostatok dôvodov uvedených v odôvodnení rozsudku, ako aj úvah, ktorými sa spravoval pri svojom rozhodovaní, čo nemohol ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu v napadnutom konaní prehliadnúť. V súčasnosti je právny stav taký, že vo veci okresný súd rozhodol druhýkrát rozsudkom 26. júna 2015, proti ktorému podal sťažovateľ odvolanie. Spis okresného súdu vyžiadaný ústavným súdom a doručený mu 29. marca 2016 bol okresnému súdu vrátený prípisom zo 4. októbra 2016 po tom, ako bola vec prerozdelená novému zákonnému sudcovi.

Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre už poukázal na to, že nielen nečinnosť, ale aj neefektívna a aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

Pokiaľ ide o obranu okresného súdu, že v napadnutom konaní došlo k opakovanej zmene zákonného sudcu, ústavný súd túto argumentáciu nemohol akceptovať. Ústava v čl. 48 ods. 2, ale aj dohovor v čl. 6 ods. 1 zaväzuje predovšetkým všeobecné súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal alebo nemohol riešiť, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Takéto neobyčajne dlhé konanie možno spravidla už len na základe tejto skutočnosti považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Takáto zdĺhavosť konania totiž v princípe predlžuje stav právnej neistoty dotknutej osoby do tej miery, že sa jej právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate. V predmetnom prípade skúmanie všetkých neprímeraných postupov medzi jednotlivými úkonmi okresného súdu je celkom jednoznačne nadbytočné, pretože o efektívnom postupe okresného súdu v napadnutom konaní už *prima facie* nemožno hovoriť. Účel práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to odstránenie stavu právnej neistoty účastníkov konania a požiadavka prejednaní veci v primeranej lehote podľa dohovoru, ktorá vyplýva zo všeobecnej zásady *justice delayed, justice denied* (oneskorená spravodlivosť, odopretá spravodlivosť), v napadnutom konaní, ktoré trvá celkovo 23 rokov, a to od 2. novembra 1993 bez právoplatného rozhodnutia,

nemožno posúdiť inak, len ako porušujúci imperatív zakotvený v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na tomto základe ústavný súd konštatoval, že predovšetkým neefektívnou a nesústreďenou činnosťou okresného súdu došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Napriek tomu, že okresný súd vo veci rozsudkom č. k. 19 C 56/1994-293 z 26. júna 2015 rozhodol vo veci samej, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov, pretože v čase jeho rozhodovania nebolo preukázané, že vec bola predložená krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní podanom s'ťažovateľom (bod 2 výroku tohto nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na okolnosti predmetnej veci, na predmet konania, ktorým je zaplatenie sumy 2 030,24 € (pôvodne 61 163 Sk) s príslušenstvom, a na dĺžku napadnutého konania, ktorá je 23 rokov, ústavný súd priznal sťažovateľovi sumu 3 000 €, ktorá je podľa názoru ústavného súdu primeraná konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci (bod 3 výroku tohto nálezu).

Sťažovateľ tiež žiadal úhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou.

Podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhradza účastník konania zo svojho.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Právna zástupkyňa v sťažnosti uplatnila úhradu trov právneho zastúpenia, avšak trovy konania nevyčíslila.

Ústavný súd na základe sťažnosti, predloženej a vyžiadanej spisovej dokumentácie priznal právnej zástupkyňi sťažovateľa úhradu trov konania v sume 296,44 € v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách

a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) za 2 úkony právnej služby. Vychádzal pritom z § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd ďalej vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2015 v sume 139,83 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a náhrady hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 8,39 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 296,44 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. novembra 2016